

TERAPIE APRAXIE S AFÁZIÍ

Milena Košťálová

Neurologická klinika LF MU a FN Brno

ÚVOD

- Apraxie řeči je neurogenní porucha motorického programování a vykonávání koordinovaných artikulačních pohybů svalů při produkci řeči.
- Zpravidla se jedná o kombinované postižení s příbuznými neurogenními poruchami, které interferují a komplikují logopedickou intervenci.

ÚVOD

Léze asociující s apraxií řeči: insula vlevo.

(Dronkers 1996, Ogar 2006)

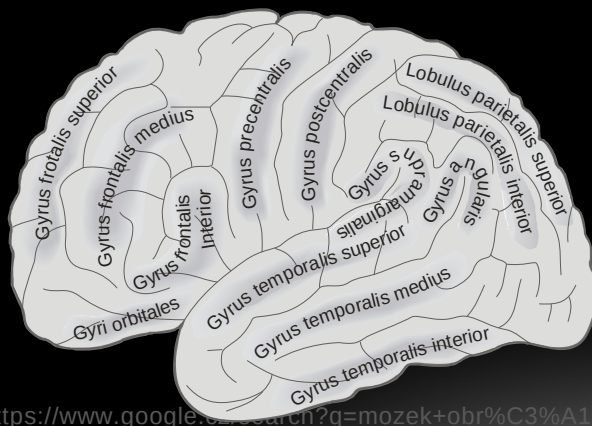
Rozporné názory: odlišná lokalizace s apraxií řeči, léze v insule bez apraxie řeči nebo s jinou poruchou.

(Hillis, Ramag 2004)

ÚVOD

- Případy čisté apraxie řeči jsou vzácné.
- Řeč není jednodimenzionální úkaz tvořený v izolaci, proto je lokalizace problematická.
- Úkol v klinické praxi: detekovat symptomy apraxie a odlišit je od ostatních neurogenních poruch.

(Miller, Wambaugh 2014)

<https://www.google.com/search?q=mozek+obr%C3%A1zek&hl=cs&gbv=2&tbm=isch&ei=X9eKVfGNMca1UZuxgJgL&start=500&sa=N>

INTERVENCE APRAXIE

AFÁZIE

DYSARTRIE

DYSFAGIE

ALEXIE

APRAXIE

HEMIANOPSIE

AGRAFIE

KOGNITIVĚ
KOMUNIKAČNÍ
PORUCHY

DELIRIUM

SCHÉMATICKÁ REPREZENTACE ŘEČOVÉHO VÝSTUPNÍHO MODELU *(VAN DER MERWE 2009)*

Lingvistické symbolické plánování

Motorické plánování
Vybavení si jádra motorického plánu

Motorické programování
Specifikace a sekvence motorických
programů pro svalové pohyby

Provedení
Svalové pohyby
Manifestace řeči

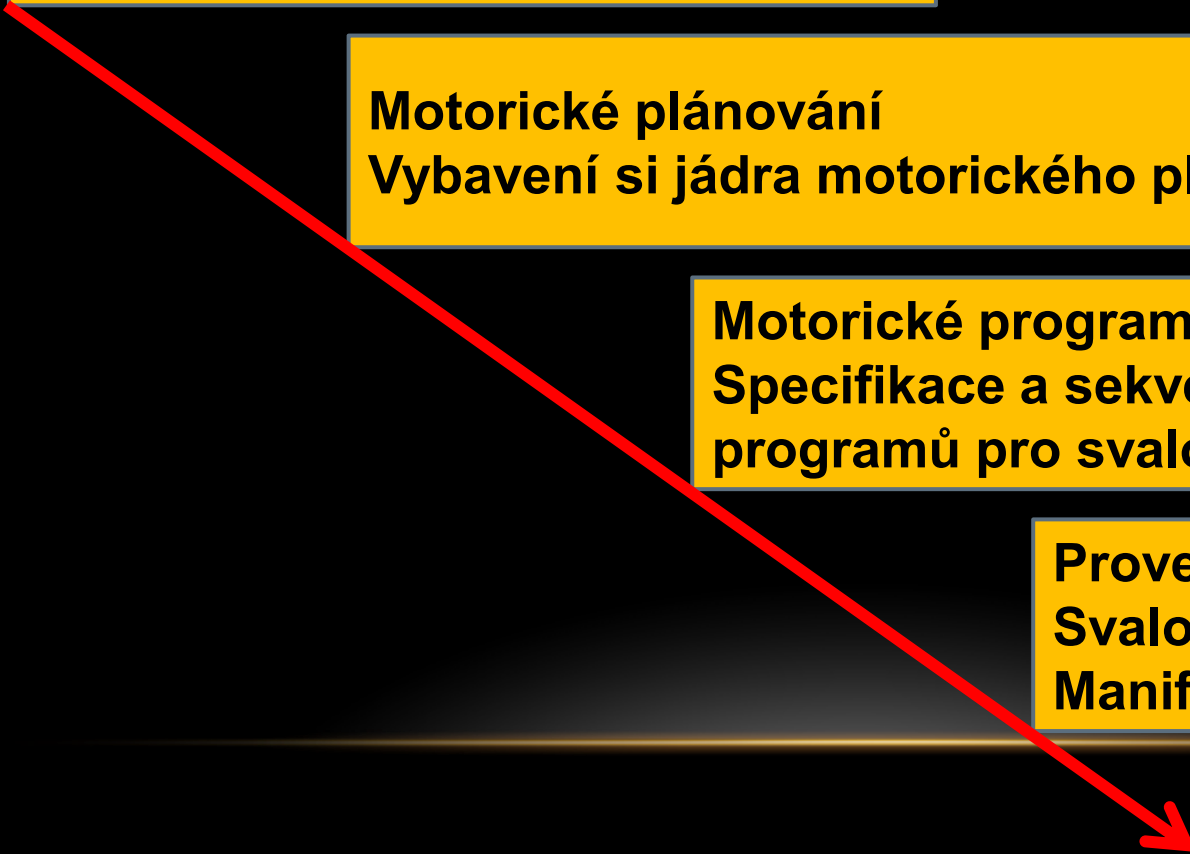

SCHÉMA REPREZENTACE STUPŇŮ A TOKU V ŘEČOVÉM VÝSTUPNÍM MODELU (PODLE LEVELT W. ET AL. 1999)

Příklad cílového slova
BANK + ÉŘ

Morfémy

BAN + KÉŘ

Fonologické kódování

SLABIKOVÁ CESTA
Uložené slabikové
vzory
(...BAN...LIN...DAN
...KÉŘ...LER...)

SUBSLABIKOVÁ CESTA
Slabiky postavené de
novo
(K + É + Ř...)

BAN

KÉŘ

Fonetické kódování

Produkce řečových zvuků

APRAXIE - DIAGNOSTIKA

Typy chyb:

- substituční
- anticipační
- perseverační

Pozorování a analýza řečových pohybů

- vyhledávací pohyby a autokorekce
 - projev nekonzistentního charakteru
-

TERAPIE APRAXIE ŘEČI

TEORETICKÁ VÝCHODISKA

- anglicky psaná literatura o apraxii (AOS) od r. 1973 – existuje dostatek důkazů o možném zlepšení i v chronické fázi jako důsledku terapie (*Wambaugh et al.*)
- základ terapie tvoří motorické učení
- důkazy o efektivitě - případové studie a s malou skupinou.

Terapeutické přístupy

- 1.artikulačně kinematická terapie
- 2.terapie kontrolovatelného tempa a rytmu
- 3.intersystémová facilitace a reorganizace
- 4.alternativní a augmentativní komunikace (AAC)

TERAPIE APRAXIE A KOEXISTUJÍCÍCH PORUCH (AFÁZIE,...)

- **cílem terapie** apraxie je primární snaha znovunabytí schopnosti kontrolované artikulace
- vynechání příbuzných poruch a zacílení na motorické poruchy v rámci apraxie řeči
- nepřímý pozitivní vliv intervence apraxie řeči na deficitní produkci a rozumění jazyka
- terapie „šitá na míru“
- začíná se tréninkem od jednoduchého ke složitějšímu (tj. hlásek přes slabiky – slova – promluvy), trénink intonace, přízvuku, srozumitelnosti,...
- forma fonemických cvičení a drilu, s podporou zpětné vazby (audio-videonahrávky, podpora dostatečné pozornosti fonemické schopnosti)

SOUBOR „AZ“ A JEHO POUŽITÍ

- Vývoj a experimentální použití multimodálního terapeutického postupu s využitím pomůcky „AZ“ u získané apraxie řeči a příbuzných poruch.

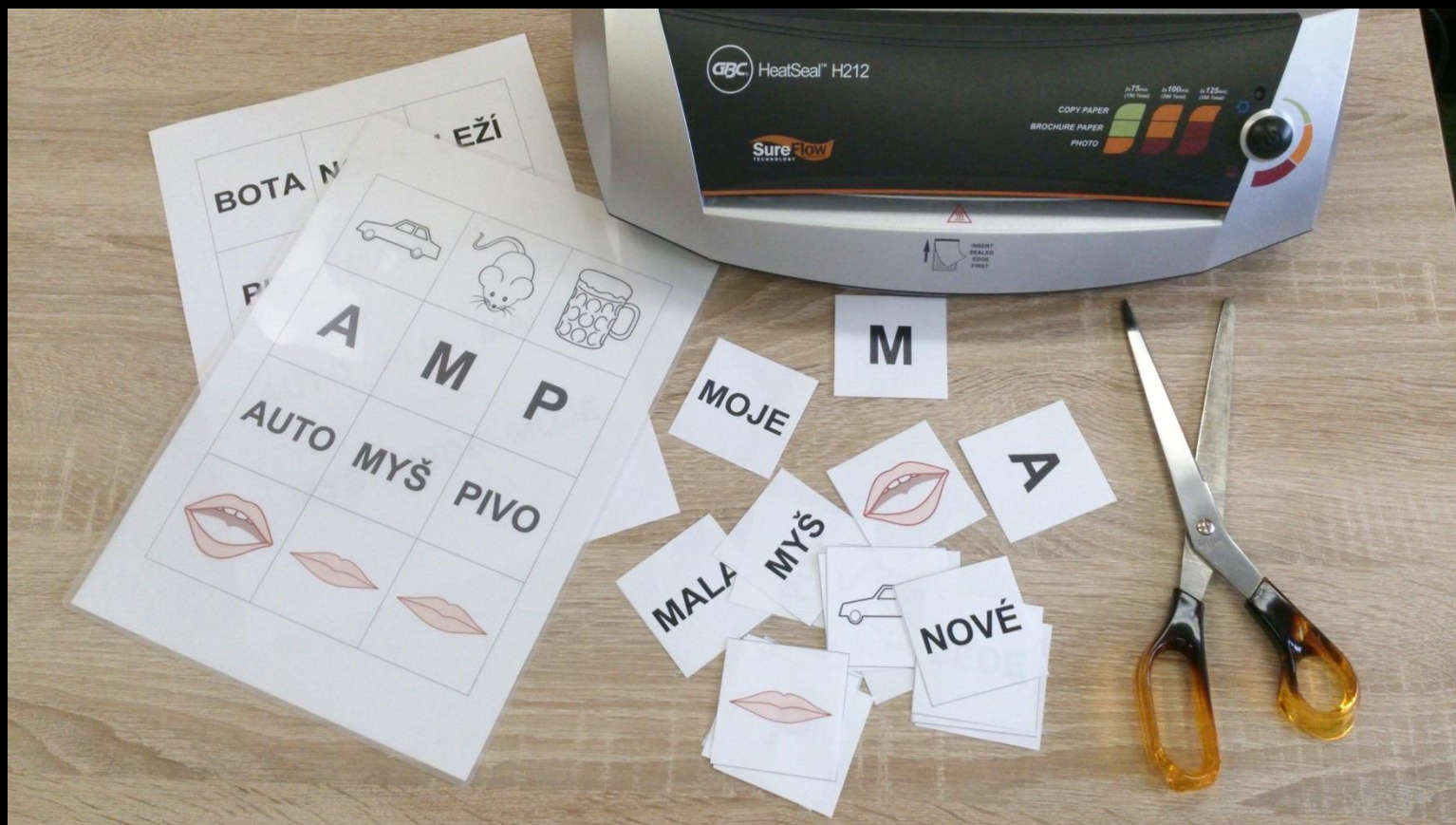
METODICKÝ POSTUP

SOUBOR „AZ“ A JEHO POUŽITÍ

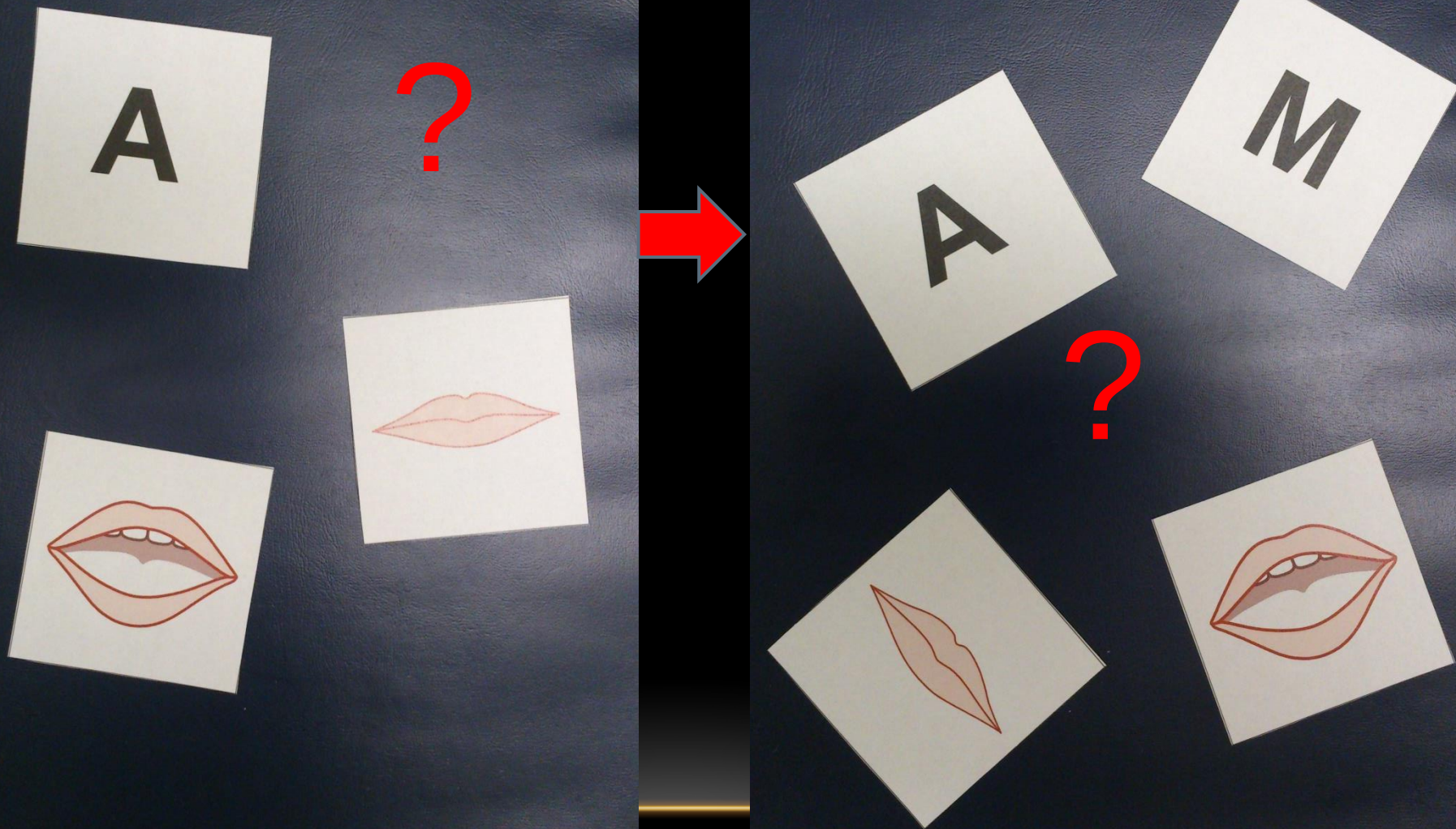
Trénink, s využitím souboru, zaměřený primárně na deficit v rámci apraxie řeči v několika fázích:

- produkce izolovaných hlásek / imitace, repetice, zpětná vazba, korekce, autokorekce - videoanalýza
- produkce slabik / zpomalení, rytmizace, zrychlení
- produkce iniciálních hlásek ve spojení s pomocnými slovy, artikulačními vzory, grafémy, lexémy,...
- fixování motorického plánování a programování
- automatizace finální motorické produkce řeči ve spojení s lingvistickou produkcí

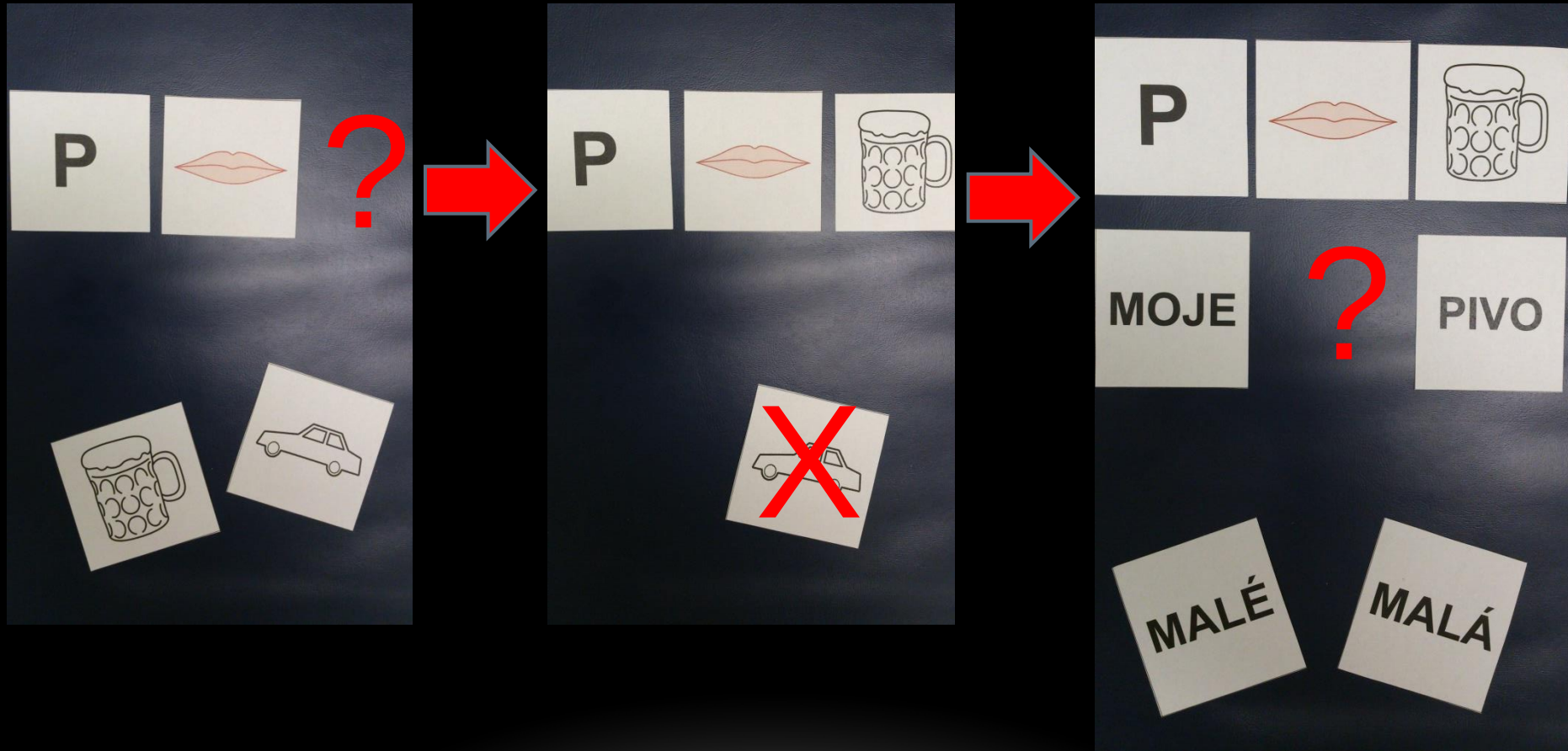
„AZ SOUBOR“ A JEHO POUŽITÍ V PRAXI

„AZ SOUBOR“ A JEHO POUŽITÍ V PRAXI

„AZ INDIVIDUÁLNÍ SLOVNÍK“ A JEHO POUŽITÍ V PRAXI

METODICKÝ POSTUP POUŽITÍ *POMŮCKY AZ* *APRAXIE ŘEČI KOMBINOVANÁ S AAA*

Trénink, zaměřený primárně na deficity v rámci apraxie řeči

- I. Vytvořit představu o artikulačním postavení jednotlivých artikulémů ve spojení s fonémy, lexémy a grafémy
- II. Rozlišování, identifikace a produkce artikulémů ve spojení s grafémy, lexémy a fonémy
- III. Produkce izolovaných artikulémů (zásada nejdříve výrazně odlišné protikladné artikulačně a fonematicky. A x O, M x L, dále postup individuální postup dle snadněji dosažitelného úspěchu)

METODICKÝ POSTUP POUŽITÍ *POMŮCKY AZ* *APRAXIE ŘEČI KOMBINOVANÁ S AAA*

IV. Volba vhodných pomocných/ facilitujících/
opěrných slov –

1.spontánní produkce, pokud nevybaví

2.nabídka jednoduchého, krátkého a
frekventovaného výrazu se snadným vyobrazením
(A auto, M myš, ...)

V. Přiřazování pomocného slova ke grafému,
artikulému a fonému

<http://www.fnbrno.cz/areal-bohunice/neurologicka-klinika/apraxie-individualni-slovník-az/t5795>

- *Prezentované videoukázky symptomů apraxie řeči a využití experimentálního postupu při terapii apraxie řeči koexistující s globální a Brocovou afázií.*

SHRNUTÍ

- Multimodální postup se souborem karet „AZ“ je prakticky použitelný při intervenci získané apraxie řeči kombinované s afázií a dalšími příbuznými deficity.
- Projevy řečové apraxie se u sledovaných případů výrazně zmírnily pravděpodobně i v závislosti na intenzivním tréninku.
- Je však nutné ověřit efektivitu tohoto terapeutického postupu..

LITERATURA

- Košťálová M, Bednařík J, Mechl M, Vohánka S, Šnábl I. **Multimediální výukový atlas poruch řeči a příbuzných kognitivních funkcí**. Brno: Masarykova universita; 2006: available from: URL [http://portal.med.muni.cz/index.php.\(DVD\)](http://portal.med.muni.cz/index.php.(DVD))
- Cséfalvay Zs, Košťálová M. Neurogénne poruchy komunikácie u dospelých. Neurol Prax 2012; 13(6): 304–307.
- Růžička E. Poruchy řeči. In Ambler Z, Bednaří J, Růžička E. Klinická neurologie – část obecná. Praha, Triton 2004: 443–474.
- Duffy J. Motor speech disorder: substrates, differential diagnosis and management. St. Louis: Mosby-Year Book: 1995:13; 46–59
- Chapey R. et al. Language Intervention Strategies in Aphasia and Related Neurogenetic Communication Disorders. - 5th. ed.. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins, 2008:3–5
- Miller N, Wambaugh J. Acquired **Apraxia of Speech**. In: Papathanasiou I. (Ed.) Acquired neurogenic communication disorders. A clinical perspective. London, Philadelphia Whurr Publishers 2000:149–163.

PODĚKOVÁNÍ

- pacientům, kteří poskytli souhlas s použitím dokumentace a videa
- vám za pozornost.

